

Cigaretės su filtru: Sąjungos teisėje nurodytas ISO nustatytas metodas, skirtas matuoti didžiausiems leistiniams dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekiams išsiskiriančiose medžiagose, galioja ir juo galima remtis prieš cigarečių gamintojus

Tačiau kadangi šis metodas nebuvo paskelbtas Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, juo apskritai negalima remtis prieš privačius asmenis, kaip antai vartotojų sveikatos apsaugos asociacijas

2018 m. liepos ir rugpjūčio mėn. *Stichting Rookpreventie Jeugd* (Jaunimo rūkymo prevencijos fondas, Nyderlandai) ir 14 kitų subjektų (toliau – pareiškėjai) pateikė *Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit* (Nyderlandų maisto ir vartojimo prekių saugos tarnyba) prašymą dėl įpareigojimo. Pareiškėjai prašė šios institucijos, pirma, užtikrinti, kad Nyderlanduose vartotojams siūlomos cigaretės su filtrais, vartojamos pagal numatytą paskirtį, atitiktų Direktyvoje 2014/40¹ nustatytus didžiausius leistinus dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekius išsiskiriančiose medžiagose, ir, antra, įpareigoti tabako gaminių gamintojus, importuotojus ir platintojus išimti iš rinkos išsiskiriančių medžiagų didžiausių leistinių kiekių neatitinkančias cigaretes su filtru.

Dėl sprendimo atmesti šį prašymą pareiškėjai pateikė administracinį skundą valstybės sekretoriui. Atmetus šį skundą, pareiškėjai kreipėsi į *Rechtbank Rotterdam* (Roterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai). Jie teigė, kad pagal Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalį² nereikalaujama taikyti konkretaus išsiskiriančių medžiagų kiekio matavimo metodo ir kad, be kita ko, iš įvairių tyrimų matyti, kad, norint nustatyti tikslų iš pagal paskirtį naudojamų cigarečių su filtru išsiskiriančių medžiagų kiekį, turėtų būti taikomas kitas matavimo metodas (vadinamasis „Canadian Intense“).

Roterdamo apylinkės teismas kreipėsi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, be kita ko, dėl Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalies galiojimo atsižvelgiant į skaidrumo principą³, kelias Sąjungos teisės nuostatas⁴ ir Pasaulio sveikatos organizacijos tabako kontrolės pagrindų konvenciją⁵.

¹ 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/40/ES dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo ir kuria panaikinama Direktyva 2001/37/EB (OL L 127, 2014, p. 1). Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyti iš valstybėse narėse pateikiamų rinkai ar gaminamų cigarečių išsiskiriančių dervų, nikotino ir anglies monoksido didžiausi leistini kiekiai (toliau – Direktyvoje 2014/40 nustatyti didžiausi leistini išsiskiriančių medžiagų kiekiai).

² Pagal Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalį „[d]ervų, nikotino ir anglies monoksido kiekis iš cigarečių išsiskiriančiose medžiagose nustatomas remiantis ISO standartu 4387 – dervoms, ISO standartu 10315 – nikotinui ir ISO standartu 8454 – anglies monoksidui. Dervų, nikotino ir anglies monoksido kiekio matavimo tikslumas nustatomas pagal ISO 8243 standartą.“

³ Jis numatytas ESS 1 straipsnio antroje pastraipoje ir 10 straipsnio 3 dalyje, SESV 15 straipsnio 1 dalyje ir 298 straipsnio 1 dalyje, taip pat Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 42 straipsnyje.

⁴ SESV 114 straipsnio 3 dalis ir 297 straipsnio 1 dalis, 2013 m. kovo 7 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 216/2013 dėl *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* elektroninės versijos paskelbimo (OL L 69, 2013, p. 1) ir Chartijos 24 ir 35 straipsniai.

⁵ 2003 m. gegužės 21 d. Ženevoje sudaryta Pasaulio sveikatos organizacijos tabako kontrolės pagrindų konvencija (toliau – TKPK), kurios šalys yra Europos Sąjunga ir jos valstybės narės.

Didžiosios kolegijos sprendimu Teisingumo Teismas patvirtino šios nuostatos galiojimą ir nusprendė, kad ji atitinka prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytus Sąjungos ir tarptautinės teisės principus ir nuostatas⁶.

Teisingumo Teismo vertinimas

Pirma, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalį šioje direktyvoje nustatyti iš cigarečių, skirtų pateikti rinkai arba gaminamų valstybėse narėse, išsiskiriančių medžiagų didžiausi leistini kiekiai turi būti matuojami taikant metodus, išplaukiančius iš šioje nuostatoje nurodytų ISO standartų. Iš tiesų joje imperatyviai daroma nuoroda į šiuos ISO standartus ir neminimas joks kitas matavimo metodas.

Antra, Teisingumo Teismas pirmiausia nagrinėjo Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalies galiojimą atsižvelgiant į skaidrumo principą. Šiuo aspektu jis pažymėjo, kad nors šioje nuostatoje daroma nuoroda į ISO standartus, kurie nebuvo paskelbti Oficialiajame leidinyje, joje nenumatyta jokių ribojimų dėl galimybės susipažinti su šiais standartais, įskaitant šios galimybės susiejimą su prašymo pateikimu pagal nuostatas, reglamentuojančias visuomenės galimybę susipažinti su Europos Sąjungos institucijų dokumentais⁷. Toliau dėl Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalies galiojimo atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 216/2013⁸ Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, remiantis jurisprudencija, šios direktyvos materialinis teisėtumas negali būti nagrinėjamas atsižvelgiant į šį reglamentą. Galiausiai dėl Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalies galiojimo atsižvelgiant į SESV 297 straipsnio 1 dalį⁹, siejamą su teisinio saugumo principu, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, atsižvelgiant į plačią Sąjungos teisės aktų leidėjo diskreciją naudotis jam suteiktais įgaliojimais, kai reikia priimti politinius, ekonominius ir socialinius sprendimus ir atlikti kompleksinius vertinimus, teisės aktų leidėjas gali savo priimamuose aktuose nurodyti standartizavimo institucijos, kaip antai Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO), parengtus techninius standartus.

Vis dėlto Teisingumo Teismas patikslino, jog pagal teisinio saugumo principą reikalaujama, kad nuoroda į tokius standartus būtų aiški, tiksli ir nuspėjama, kad suinteresuotieji asmenys galėtų suprasti Sąjungos teisės reglamentuojamas situacijas ir teisinius santykius. Nagrinėjamu atveju Teisingumo Teismas manė, jog kadangi Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje pateikta nuoroda į ISO standartus atitinka šį reikalavimą ir ši direktyva buvo paskelbta Oficialiajame leidinyje, vien tai, jog šioje nuostatoje daroma nuoroda į ISO standartus, kurie tame etape nebuvo taip paskelbti, negali paneigti jos galiojimo.

Tokiomis aplinkybėmis, kiek tai susiję su galimybe remtis ISO standartais prieš privačius asmenis, Teisingumo Teismas priminė, kad pagal teisinio saugumo principą šiais Sąjungos teisės aktu privalomais pripažintais standartais apskritai galima remtis prieš privačius asmenis tik jeigu jie patys buvo paskelbti Oficialiajame leidinyje. Kadangi standartai, į kuriuos daroma nuoroda Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje, nėra paskelbti Oficialiajame leidinyje, asmenys negali žinoti cigaretėms taikomų išsiskiriančių medžiagų kiekių matavimo metodų. Tačiau dėl galimybės remtis ISO standartais prieš įmones Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jeigu šios įmonės per nacionalines standartizacijos institucijas turėjo prieigą prie oficialios ir autentiškos Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų standartų versijos, prieš jas galima remtis tais standartais.

⁶ Be kita ko, TKPK 5 straipsnio 3 dalį.

⁷ 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, 2001, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

⁸ Reglamente (ES) Nr. 216/2013, be kita ko, numatytos taisyklės, susijusios su Sąjungos teisės aktų paskelbimu Oficialiajame leidinyje.

⁹ Pagal šią nuostatą „įstatymo galią turintys teisės aktai skelbiami *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Jie įsigalioja juose nurodytą dieną arba, jei ji nenurodoma, dvidešimtą dieną nuo jų paskelbimo.“

Trečia, dėl Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalies galiojimo atsižvelgiant į TKPK 5 straipsnio 3 dalį¹⁰ Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal šią nuostatą nedraudžiamas joks tabako pramonės dalyvavimas nustatant ir taikant tabako kontrolės teisės aktus, o tik siekiama užkirsti kelią tam, kad šios pramonės interesai darytų įtaką šios konvencijos šalių tabako kontrolės politikai. Vadinas, Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalies galiojimas negali būti ginčijamas vien dėl motyvo, kad tabako pramonė dalyvavo ISO nustatant nagrinėjamus standartus.

Ketvirta, dėl Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalies galiojimo atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti aukštą žmonių sveikatos apsaugos lygį¹¹ ir į Chartijos 24 ir 35 straipsnius¹² Teisingumo Teismas pabrėžė, kad pagal suformuotą jurisprudenciją šios Direktyvos 2014/40 nuostatos galiojimas negali būti vertinamas remiantis tyrimais, kuriuos nacionalinis teismas mini prašyme priimti prejudicinį sprendimą. Iš tiesų šie tyrimai buvo atlikti po 2014 m. balandžio 3 d., kai buvo priimta ši direktyva.

Galiausiai, penkta, Teisingumo Teismas patikslino, kokios turi būti naudojamo iš cigarečių išsiskiriančių medžiagų matavimo metodo charakteristikos, kad būtų galima patikrinti, ar laikomasi Direktyvoje 2014/40 nustatytų didžiausių leistinų jų kiekių, jeigu Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalyje esančia nuoroda į ISO standartus nebūtų galima remtis prieš privačius asmenis. Taigi jis nusprendė, kad šis metodas turi būti tinkamas, atsižvelgiant į mokslo ir technikos pažangą arba tarptautiniu mastu priimtus standartus, iš pagal paskirtį vartojamų cigarečių išsiskiriančių medžiagų kiekiui išmatuoti, ir jo pagrindas turi būti aukštas žmonių, ypač jaunimo, sveikatos apsaugos lygis. Taikant šį metodą gautų matavimų tikslumą turi patikrinti Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 2 dalyje nurodytos valstybių narių kompetentingų valdžios institucijų patvirtintos ir prižiūrimos laboratorijos. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas, neatsižvelgdamas į Direktyvos 2014/40 4 straipsnio 1 dalį, turi įvertinti, ar metodai, faktiškai naudojami išsiskiriančių medžiagų kiekiui matuoti, atitinka tą direktyvą.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

¹⁰ Šioje nuostatoje numatyta, kad nustatydamos ir įgyvendindamos savo sveikatos politikos kryptis, susijusias su tabako kontrole, šios konvencijos šalys pagal savo nacionalinę teisę stengiasi apsaugoti jas nuo komercinių ir kitų tabako pramonės interesų.

¹¹ Kaip nurodyta, be kita ko, SESV 114 straipsnio 3 dalyje.

¹² Chartijos 24 straipsnis susijęs su vaiko teisėmis. Chartijos 35 straipsnis skirtas sveikatos apsaugai.